

Sirpa Juutinen

STRATEGISEN YRITYSVASTUUN KÄSIKIRJA

Talentum Pro
Helsinki 2016

Copyright © Talentum Media Oy ja tekijä

Kansi: Ea Söderberg, Hapate Design
Taitto: Sirpa Puntti

ISBN 978-952-14-2756-5
ISBN 978-952-14-2758-9 (verkkokirja)

BALTO print, Liettua 2016

Palaute kirjasta: www.talentum.fi

Esipuhe

Kuusi vuotta on lyhyt aika ja toisaalta niin pitkä. En lakannut hämmästelemästä kirjoitustyön aikana sitä, miten paljon yritysvastuun asiat, ja oma ymmärryskin, olivat kehittyneet siitä, kun *Strateginen yritysvastuu* ilmestyi keväällä 2010. Omassa mielessä oli käynyt jo jonkun kerran, että teksti pitäisi päivittää. En silti arvannut, että siinä olisi näin paljon tekemistä, kun kustantaja ehdotti sen ottamista työn alle.

Edellisellä kerralla kirjan Juutinen ja Steiner, 2010, kirjoittamisen tarve nousi siitä havainnosta, ettei meillä oikein ollut suomenkielistä kokonaisesitystä liiketoiminnan lähtökohdista kumpuavasta yritysvastuusta. Monista yritysvastuuseen kuuluvista aiheista, kuten sen raportoinnista, oli olemassa teoksia, mutta kaiken yhteen kokoava kirja puuttui.

Yritysvastuu on kehittynyt kaiken aikaa, ja se aletaan ottaa huomioon vähintäänkin riskienhallinnan kysymyksenä, vähitellen myös laajemmin liiketoimintaan vaikuttavana ja jopa uusia liiketoimintamahdollisuuksia luovana tekijänä. Siksi yritysvastuusta on tullut tärkeä osa johtamista. Juuri siitä näkökulmasta tarkastelen yritysvastuuta tässä kirjassa: Miten siitä tehdään johdettava ja miten sitä johdetaan? Miten se otetaan mukaan strategiaprosessiin ja miten osaksi johtamisjärjestelmää? Mistä voi aloittaa sen käytäntöön soveltamisessa?

Kokonaan uusia lukuja kirjassa ovat ESG-asioista, yritysvastuusta osana hallitustyöskentelyä sekä yritysvastuusta ja yrityskaupoista kertovat luvut. Myös monimuotoisuutta on käsitelty kirjan tässä versiossa omassa luvussaan. Sen sijaan raportointi ja raporttien varmennus jäivät pois päivitetystä kirjasta.

Melkein kaikki yritysesimerkit on päivitetty, jollei niiden ennalleen jättämiselle ollut erityistä perustelua. Joitakin kuvioita on myös päivitetty ja muutama uusi otettu mukaan. Blogikirjoitukset ovat kokonaan uutena

elementtinä tekstissä. Olen julkaissut niitä viime vuosina Pricewaterhouse Coopers Oy:n (PwC) verkkosivuilla. Toivon niiden tuovan lukijalle hieman kevyempiä jaksoja muuten asiapitoisen tekstin lomassa.

Eräs haaste kirjoittamisessa on ollut päättää, miten syvälle yritys vastuun yksityiskohtiin on syytä mennä. Kokonaisesitys toisaalta edellyttäisi sitä, että kaikesta pitää sanoa edes jotain, mutta toisaalta missään ei pitäisi mennä kovin yksityiskohtaiselle tasolle. Tässä kohtaa olen antanut vaiston ohjata itseäni. Kun on tuntunut tärkeältä avata jokin yksityiskohta, olen sen tehnyt, vaikka muuten olisinkin pysytellyt enemmän ylätasolla.

Kirjoittamisen aikana elokuusta joulukuun alkuun huomasin esille nousevan koko ajan asioita, jotka pitäisi ottaa mukaan kirjan tekstiin edes mainintana, jos ei muuten. Näin olen tehnytkin, mutta jossakin kohtaa se on pakko lopettaa. Luulenpa, että kirjan julkaisuajankohtana jo harmittelen, että tekstiä pitäisi taas päivittää. Se kuvastanee hyvin yritysten toimintaympäristön muutoksia sekä niiden yritys vastuulta vaatimia kannanottoja.

Pariisin ilmastokokous sattui kirjoittamisen loppuhetkille. Siellä valtiot sitoutuivat rajoittamaan hiilidioksidipäästönsä tasolle, jonka seurauksena ilmakehän lämpeneminen jää selvästi alle kahteen asteeseen. Samalla valtiot lupasivat edistää toimia, joilla lämpeneminen rajoittuisi 1,5 asteeseen. Ilmastopimuksen syntyminen tekee tämän kirjan aiheesta entistäkin ajankohtaisemman. Yritys vastuun täytyy olla mukana liiketoiminnan strategisessa tarkastelussa, jotta sekä riskit että mahdollisuudet tunnistetaan.

Olen halunnut pitää tekstin liiketoimintalähtöisenä ja samalla yhteiskunnallisen kehityksen kontekstissa. Tämä on edellyttänyt katsomista yritys vastuukuplan ulkopuolelta liiketoimintaan päin ja sen avaamista, miten vastuullisuus voisi auttaa liiketoiminnan menestyksessä. Se on myös vaatinut mielen avoimena pitämistä laajemmalle yhteiskunnalliselle kehityskaarelle.

Yritys vastuun ammattilaiset jäsentävät aihetta sujuvasti, mutta monelle muulle se näyttää abstraktina ja jäsentymättömänä käsitteenä. Sen avaamista toivottavasti helpottavat erilaiset tyypittelyt ja luokittelut. Ne voivat auttaa nykytilan analysoinnissa ja sen jälkeen yritys vastuun sisältämien uusien asioiden nivomisessa strategiaprosessiin ja sitä kautta liiketoiminnan kehittämiseen. Samalla kysymys on myös yritys vastuun juurruttamisesta osaksi käytännön liiketoimintaa. Tämän vuoksi käsittelen jonkin verran myös yritys vastuun kehittämistä osana liiketoimintaprosessia.

Monet lukijat toivovat yritys esimerkkejä siitä, miten asioita on ratkaistu käytännössä. Usein ne ovat kirjan luetuinta antia. Sen vuoksi pyysin joidenkin tahojen edustajia kirjoittamaan lyhyitä kuvauksia yritysten arjessa kohdatuista ja ratkaistuista tilanteista. Lämmin kiitos teille kaikille: Kati Ihamäki (Finnair), Tuula Sario (Suomen Kuluttajaliitto ry) sekä Kirsi Sormunen (hallitusammattilainen). Esko Aho (Verbatim Oy) ja Lauri Rosen-

dahl (Nasdaq Helsinki) antoivat ystävällisesti haastattelut. Arvostan tätä tukea kovasti.

Myös viisi työpaikkani PwC:n erityisasiantuntijaa lupautui kirjoittamaan yksityiskohtaisemmalle ja syvemmälle tasolle johonkin erityiskysymykseen pureutuvan kuvauksen. Kaiken kiireen keskellä annettu tuki kirjalle on hieno kollegiaalinen ele. Kiitos Anne-Maria Flanagan, Mirel Leino, Jussi Nokkala, Sanna Pietiläinen ja Ake Turunen.

En olisi pystynyt kirjoittamaan tätä kirjaa ilman lähes 17 vuoden käytännön kokemusta yritysvastuusta. Eniten ymmärrystä ja osaamista on karttunut asiakastyössä. Yritysvastuun asiakkaat ovat haastaneet ratkaisemaan mitä moninaisimpia pulmia. Kiitän heitä kaikkia lämpimästi sekä luottamuksesta että työskentelyn kautta syntyneistä ratkaisuista ja siitä johtuen myös tämän kirjan synnystä.

Muutaman vuoden ajan olen ollut myös PwC:n CR Partner kehittäen ja edistäen PwC:n omaa yritysvastuuta Suomessa. Tämä on tuonut arvokasta lisää konsulttina hankittuun kokemukseen ja avannut lisää näkökulmia yritysvastuun johtamiseen.

Työnantajani PwC sekä esimieheni ovat suhtautuneet myönteisesti hankkeeseen. Vaikka tämä kirja on kirjoitettu vapaa-ajalla, on työnantajan henkinen tuki ollut tärkeää sen onnistumiselle.

Sustainability & Climate Change -tiimin nykyiset jäsenet sekä jo eteenpäin jatkaneet entiset työntekijät ovat olleet vuosien varrella kehittämässä monia niistä lähestymistavoista, joita tässä kirjassa esittelen. Tämä huipputiimi eri kokoonpanoissaan on ollut koko olemassaolonsa ajan ennakkoluuloton ja innovatiivinen ratkaisujen löytämisessä. Minulle tämä tiimi on ollut paras kyseenalaistaja ja sparraaja. Mikä ilo ja onni sen luotsaaminen halki vuosikymmenen onkaan minulle ollut!

Kirjan kirjoittaminen kysyy sitkeyttä ja suunnitelmallisuutta sekä uskoa siihen, että pienistä paloista syntyy joskus kokonaisuus. Tämä kirjoituskokemus vahvisti jälleen näitä ominaisuuksia. Kiitän tästä mahdollisuudesta kustantajaani Talentumia. Kiitän myös kustannustoimittajiani Saara Palmbergia ja Minna Karlssonia ammattitaitoisesta ohjauksesta. Keskustelumme antoivat energiaa ja olivat innostusta täynnä.

Pakko myöntää, että kirjan päivitys vei välillä voimia. Se saattoi näkyä pienenä pinnan kiristymisenä sekä työkavereille että läheisille. Toivottavasti annatte jälleen kerran anteeksi. Kiitos teille, olette rakkaita ihmisiä.

Taka-Töölössä, uudenvuodenaattona 31.12.2015

Sirpa Juutinen

Kirjoittaja

YTL Sirpa Juutinen on yksi yritys vastuun uranuurtajista Suomessa. Hänellä on lähes 17 vuoden kokemus alalta. Sirpa Juutinen on johtanut lukuisia yritys vastuun konsultointiprojekteja sekä yritys vastuuraporttien varmistustoimeksiantoja PricewaterhouseCoopers Oy:llä. Tätä ennen hän toimi Finnish Business & Society ry:n (nykyisin FIBS yritys vastuuverkosto) ensimmäisenä toiminnanjohtajana. Sirpa Juutinen on kysytty yritys vastuun luennoitsija ja bloggaaja.